

יום גידול שער (נזיר יד)

גליון 369

בדרף י"א: נטמא ביום גידול שער, רב אמר אינו סותר, אפי' לר' יוחנן דאמר סותר (בנטמא בנזירות בנו) הני מילי היכא דקאי בנזירות, גידול שער מישלם נזירות הוא. ושמואל אמר סותר, אפי' לריש לקיש דאמר אין סותר, התם שתי נזירות, הכא חדא נזירות.

וכתב המפרש דנטמא ביום גידול שער פירושו שקיבל נזירות מאה יום, וכי מנה שבעים נצטרע, וכי נטהר גילח תגלחת לצרעת, ואכתי פשו מן המאה שלשים יום דאית בהו גידול שער, ונטמא ביום גידול שער, היינו ביום מאה, שבו שלם גידול שער שלו, דברי הכל סותר השלשים שאחר הצרעת אבל באם סותר שבעים שלפני צרעת פליגי, דלרב אינו סותר, דכבר שילם נזירותו ולית ליה כח למסתר דלפני צרעת ושמואל אמר סותר את הכל, אפי' ע' קמאי.

ודייק בקרן אורה דמשמע מדבריו שאם נטמא לפני היום האחרון, סותר את הכל, גם השבעים שלפני הצרעת, ולא פליגי אלא בנטמא ביום האחרון, והקשה דמהיכי תיתי לחלק בין יום השלשים ללפניו, דאם לפני סוף השלושים סותר הכל, ה"ה ביום השלושים. ועוד דמה ענין זה לפלוגתא דריו"ח ור"ל כיון דעיקר טעמא הוא משום דהוי יומא דמישלם נזירות, ואינו דומה למח' ריו"ח ור"ל שעוסק בנזירות אחרת. ועוד יש להקשות דלמה יהיה חילוק בין השלושים יום לבין הע' יום שלפני הצרעת, דסוף סוף ימי הצרעת לא עולים לו, וימי השלושים דינם בדיוק כימים הראשונים. ואם נטמא וסותר למה שלא יסתור כולם. אלא דעל זה אפשר לתרץ דס"ל למפרש שהיות והצרעת הפסיקה לו את ניהוג ימי הנזירות, הוי הנזירות כמחולקת לשתיים, ולכן גם אם יסתור ימי הנזירות שלאחר שנצטרע, לא יסתור את הע' שספר לפני שנצטרע. כן כתב בברכת ראש.

וכתב המפרש פשט אחר, דאיירי דאמר הריני נזיר ומנה עד כ' יום ונטמא, וסותר את הכל, והתחיל למנות נזירות אחרת, ומנה עשרה ימים בטהרה ואח"כ נטמא באחד מכל עשרים יום הנותרין להשלם הנזירות. רב אמר אינו סותר הללו עשרה כי הם מצטרפים לעשרים קמאי והוו להו שלושים. והאי דאיטמי מעשרה ואילך לא הוי אלא תשלומי נזירות, ולכן אינו סותר הני עשרה שספר, ומונה עוד עשרים. ולשמואל סותר, דכיון דסתרו הראשונים, שוב אי אתה יכול לצרף עמהן הללו ולומר שלושים הן.

וכתב בקרן אורה דפירושו תמוה, דאיך שייך למימר לרב דמצטרפי העשרה עם העשרים שכבר סתר, שהרי נסתרו ע"י שנטמא, ובוודאי שצריך לחזור על כל הנזירות, ואם נטמא לאחר העשרה, ודאי יסתור אותם ויצטרך להתחיל שוב מההתחלה.

ועכ"פ לפי דרכו השניה של המפרש יוצא חידוש, שגם בנטמא ונפלו ימיו שספר אין הפשט שלא נשאר לו הימים שספר והוי כאילו לא היה נזיר כלל אלא היה בזה ניהוג של נזיר, רק שעליו לספור עוד ל'.

ובתוס' פירשו דלאחר שמנה כ' גלחוהו ליסטים על כרחו, דבעי לספור עוד ל' כדי שיהיה לו גידול שער של שלושים, ורק אז יגלח ויביא קרבנותיו. ואם ספר עוד עשרה, בעצם סיים נזירותו, והעשרים האחרונים אינם אלא כדי לגדל שער שיוכל לגלח אחר נזירותו ולהביא קרבנותיו. ואם נטמא בתוך הכ' האלו, נחלקו רב ושמואל אי סותר או לא. והא דנקרא יום גידול שער (בלשון יחיד) כשהיו כ' יומי גידול שער היינו כי יתכן שיהיה יום אחד כגון שגילחוהו ביום השני, דהשתא אינו מוסיף אלא יום אחד עבור גידול שער.

והנה הרמב"ם כתב (פ"ו נזירות ה"ה) נטמא ביום שלאחריו שהוא יום שראוי לגדל שיער אילו (וי"ג אם) גילח אחר מלאת הרי זה אינו סותר כלום אע"פ שעדיין לא גילח שהרי שלמה הנזירות וכל הנטפל לה.

וביאר בכסף משנה שהרמב"ם למד דין זה מסוגיין, דיום גידול שיער הוא היום הל"ב, דדין הנזיר לגלח ביום ל"א, וביום ל"ב מתחיל לגדל שער. ואם לא גילח עדיין ונטמא ביום ל"ב סבר רב שאינו סותר נזירותו

כיון שכבר נשלמה נזירותו. ושמואל סבר שאע"פ שנשלמה נזירותו מ"מ אם נטמא, כל זמן שלא נשלמה נזירותו סותר.

וביאר הגרי"ז (חי' הגר"ח בדף מז בשם הגרי"ז) שבנטמא ביום ל"א ס"ל לרמב"ם שסותר מדאורי' כי יום ל"א הוא יום הבאת קרבנותיו, והוי עדיין מכלל מנהג הנזירות למרות שכבר גמר לספור אבל ביום ל"ב גם אם לא הביא קרבנותיו בינתיים, אין כבר שם נזירות עליו רק שנשאר עליו חובה להביא קרבנותיו. ולכן נטמא ביום ל"ב אינו סותר כלל. ולשמואל דסותר הוי מדרבנן, כל זמן שלא הביא קרבנותיו, ולמעשה נוהג נזירות וכל איסוריה.

ושיטה זו מפורשת במאירי, שכתב וז"ל יום אחרון של נזירות וכו' הוא הנקרא יום מלאה, וכל שנטמא בו אפי' בסוף היום סתר הכל. יום מחרתו והוא יום ל"א לנזירות שלושים או יום ק"א לנזירות מאה הוא הנקרא אחר מלאה או יום הבאת קרבנות טהרה, וכל שנטמא בו קודם הבאת קרבנותיו וכו', בנזירות מועטת ר"ל של שלושים סותר הכל, ובנזירות מרובה סותר שלושים יום וכו'.

יום מחרתו והוא יום ל"ב לנזירות שלושים או יום ק"ב לנזירות המאה הוא הנקרא יום גידול שער, כלומר יום הראוי לגדל בו שער כלומר מפני שסתמו נתגלח מאמש. ועל זה אמרו כאן לדעת ר' יוחנן שהלכה כמותו שאם נזדמן שלא הביא קרבנותיו ולא גילח אמש ונטמא אינו סותר כלום שהרי נשלם הנזירות לגמרי עכ"ל. והן הן דברי הרמב"ם לפי ביאור הגרי"ז. וצ"ע למה המאירי לא הזכיר שכן כתבו גדולי המחברים כמו שהוא רגיל תמיד לעשות בהביאו את שיטת הרמב"ם.

וכתב החפץ חיים בזבח תודה (ליקוטי הלכות בסוגיין) דהתוס' לא ניחא להו לפרש כהרמב"ם, דא"כ מאי טעמא דשמואל דאמר סותר, הא לקמן לא תנינן אלא נטמא ביום ק"א שהוא יום הבאת קרבנות אבל ביום ק"ב וה"ה היכי דנטמא ביום ל"ב לכו"ע אינו סותר. ואפשר דשמואל ס"ל דשם הוא סותר רק מדרבנן, והמשנה לא נקטה אלא סתירה מדין תורה. והתוס' לא ניחא להו בזה כי לדידהו יום ל"א הוא מדרבנן, משמע דביום ל"ב אינו סותר אפי' מדרבנן. (ורק לרמב"ם לשיטתו שהנטמא ביום ל"א סותר מדאורי' ניחא).

וכתב עוד דהרמב"ם לא ביאר כהתוס', אפשר דסבירא ליה דבאופן שגילחוהו ליסטים דבעי עוד ל' יום לגידול שערו, לא הוי פליג רב כיון דמדינא באותה העת צריך לגדל שער ראשו, ופשוט שאם נטמא שיסתור. והנה לפי התוס' שבגלחוהו ליסטים מונה עוד ל' יום יש לחקור האם זה רק דין שצריך שיהיה לו שיער ואין כאן בעצם סתירה לימים שספר או שיש כאן דין סתירה שהימים לא עלו לו כי אין לו שיער לגלח, וממילא ימי ההשלמה לאחר שספר כבר שלושים אינם כמו אחר מלאה שאז אם נטמא אינו סותר לכו"ע, ולכן כשנטמא בהם יסתור הכל כי נטמא בימי נזירותו. ולשון התוס' היא דכשמנה עשרה סיים נזירותו שהרי תחילה מנה עשרים טרם שגילחוהו ואלו העשרים יום האחרונים אינם רק לגדל שער שיוכל לגלח אחר נזירותו ולהביא קרבנותיו ובהם נטמא. הרי שנקטו שלא נסתרו ימיו כלל ומצטרפי העשרה עם העשרים שכבר ספר.

ובאמת, הקשה בחי' הגרי"ז דלשיטת התוס' דסתירת יום ל"א שהוא יום הבאת קרבנותיו אינו אלא מדרבנן משום שכבר נשלמו ימי נזירותו אמאי יהיו עדיפי ימי גידול שערו לסתור מדאורי' (והוכיח שם שלצד שסותר היינו מדאורי'), עכת"ד. והיינו דהיה פשוט לו דאין כאן סתירה למה שספר.

ואפשר לומר דבהא גופא נחלקו רב ושמואל, אי לא הוי סתירה מדלא הוה אלא השלמה לימי גידול שערו ולכן בנטמא אינו סותר כי אינו נחשב כנטמא בימי נזירות או דהוי סתירה לימים שספר והוי בימי הגידול כתוך מלאה. וכל מה שהסבירו תוס' דכבר נשלמו ימי נזירותו הוא לבאר הטעם למה לא יסתור. אבל הצד השני הוא שבאמת יש כאן סתירה של ימים וחדא נזירות היא כי עדיין לא השלים ימיו, ולכן סותר.

והרמב"ם נקט (ע"פ ביאורו של החפץ חיים) שפשוט שסותר כי ודאי נסתרו ימיו כי אין לו די שיער כדי לגלח. או שנאמר שהרמב"ם ס"ל שאפי' שאין כאן דין סתירה ממש בכל זאת היות והוא מנוע מלגלח כי אין לו מספיק שיער, ודאי נחשב למעשה תוך ימי נזירותו ואין זה כלאחר מלאה ששם כבר השלים לגמרי נזירותו וראוי לגלח רק שלא עשה כן בפועל.